វិទ្យាស្ថានសភាកម្ពុជា
PARLIAMENTARY INSTITUTE OF CAMBODIA

ឯកសារស្រាវជ្រាវសង្ខេប

គណៈកម្មការទី៥ នៃព្រឹទ្ធសភា

ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ ស្តីពី ការធ្វើអន្តោប្រវេសន៍ នៅកម្ពុជា និងវៀតណាម

ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧

អ្នកស្រាវជ្រាវ៖ **កញ្ញា ហេង នីដា**
លោក ផ្លូរិនថ៍ ស្មៀរស៍
លោក មូសារ អ៊ីស្សាម

កំណត់សម្គាល់

វិទ្យាស្ថានសភាកម្ពុជា (វ.ស.ក) គឺជាស្ថាប័នឯករាជ្យមួយដែលផ្តល់ការគាំទ្រដល់សភាកម្ពុជាតាមរយៈ ការផ្តល់នូវឯកសារស្រាវជ្រាវទៅតាមសំណើរបស់សមាជិក សមាជិកានិងគណៈកម្មការជំនាញរបស់រដ្ឋសភាព្រឹទ្ធសភា ដែលមានការវិភាគទៅលើបញ្ហាដែលកំពុងតែកើតមាននៅពេលបច្ចុប្បន្ន និងដែលអាចនឹងកើតឡើងនាពេលអនាគតលើប្រធានបទការរៀបចំច្បាប់ និងគោលនយោបាយសាធារណៈ។ ឯកសារទាំងនេះផ្តល់នូវព័ត៌មានផ្សេងៗដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការងារសភា និងការងារមណ្ឌល ឬភូមិភាគរបស់សមាជិក-សមាជិកាសភា ក៏ប៉ុន្តែរាល់អត្ថន័យដែលមាននៅក្នុងឯកសារទាំងនេះមិនមែនតំណាង ឬឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីទស្សនៈផ្ទាល់របស់វិទ្យាស្ថានសភាកម្ពុជា សភា ឬសមាជិក-សមាជិកាណាម្នាក់នោះឡើយ។

ខ្លឹមសារនៃឯកសារទាំងនេះមានកំណត់នូវកាលបរិច្ឆេទរៀបចំច្បាស់លាស់ និងអាចប្រើប្រាស់សម្រាប់តែជាឯកសារយោងប៉ុណ្ណោះ។ ឯកសារទាំងនេះមិនមានគោលបំណងផ្តល់ប្រឹក្សាផ្នែកច្បាប់ ឬទៅលើគោលនយោបាយណាមួយឡើយ ហើយក៏មិនបានធ្វើការសិក្សាអោយបានគ្រប់ប្រធានបទ ឬរាល់ខ្លឹមសារលម្អិតដែល ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាដែលបានលើកឡើងនោះដែរ។

ខ្លឹមសារនៃឯកសារស្រាវជ្រាវសង្ខេបនេះ ស្ថិតក្រោមច្បាប់ជាធរមានរបស់កម្ពុជា និងកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិអ្នកនិពន្ធ។ រាល់ការរៀបចំឡើងវិញដោយដកស្រង់នូវផ្នែកណាមួយ ឬខ្លឹមសារទាំងស្រុងនៃឯកសារស្រាវជ្រាវនេះ ត្រូវមានការអនុញ្ញាតពីវិទ្យាស្ថាន។

រក្សាសិទ្ធិ ឆ្នាំ២០១៧ វិទ្យាស្ថានសភាកម្ពុជា (វ.ស.ក)។

មាតិកា

១. សេចក្តីផ្តើម 1
២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់អន្តរជាតិ 1
៣. ទិដ្ឋាការ និងច្បាប់ស្នាក់នៅ 3
៤. ច្បាប់ស្តីពីការងារ 5
៥. ការទទួលបានសញ្ជាតិ 7
ឯកសារយោង 11

១. សេចក្តីផ្តើម

ការធ្វើសមាហរណកម្មនៃសហគមន៍អាស៊ាន មានការផ្លាស់ប្តូរកម្លាំងពលកម្មដោយសេរី ដែលមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ាន ដើម្បីឱ្យមានច្បាប់សមស្រប សម្រាប់គ្រប់គ្រងលើការធ្វើអន្តោប្រវេសន៍ ទាំងផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម និងកំលាំងពលកម្ម។ ការធ្វើឲ្យស្របគ្នារវាងច្បាប់អន្តោប្រវេសន៍ក្នុងតំបន់ នឹងជួយទប់ស្កាត់បញ្ហានានាពាក់ព័ន្ធទាំងការធ្វើចំណាកស្រុកក្នុងតំបន់ (រវាងសមាជិកអាស៊ាន) និងក្រៅតំបន់អាស៊ាន។

នៅក្នុងគោលបំណង ផ្តល់នូវទិដ្ឋភាពមួយដែលងាយយល់ ហើយដោយឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការរបស់គណៈកម្មការ ឯកសារស្រាវជ្រាវសង្ខេបនេះ នឹងផ្តល់ជូននូវទិដ្ឋភាពទូទៅ ដោយផ្តោតលើតារាងសិក្សា ប្រៀបធៀបក្របខ័ណ្ឌច្បាប់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងវៀតណាមជៀសជាង ការអធិប្បាយជាលាយល័ក្ខអក្សរ។
ជាពិសេស តារាងសិក្សាប្រៀបធៀបទាំងនេះនឹងផ្តល់នូវទិន្នន័យមួយចំនួនសម្រាប់ឆ្លើយតបទៅនឹងសំណួរសិក្សាចំនួនពីរ ដែលគណៈកម្មការបានលើកឡើង៖
១.តើមានភាពខុសគ្នាសំខាន់ៗអ្វីខ្លះរវាងប្រទេសកម្ពុជា និងវៀតណាម ទាក់ទងនឹងច្បាប់ ស្តីពីអន្តោប្រវេសន៍ និងការចូលសញ្ជាតិ?
២.តើអ្វីខ្លះជាតម្រូវការផ្លូវច្បាប់សម្រាប់ជនអន្តោប្រវេសន៍ពាណិជ្ជកម្ម និងពលករ ដែល មកធ្វើការនៅប្រទេសវៀតណាម ហើយតម្រូវការផ្លូវច្បាប់នោះបានអនុវត្តដោយរបៀបណា?
សំណួរទាំងពីរនេះ នឹងឆ្លើយតបនៅខាងក្រោម ដោយចែកជាបួនផ្នែកសំខាន់ៗ៖ ផ្នែកទី១ ស្តីពីក្របខ័ណ្ឌច្បាប់អន្តរជាតិ ផ្នែកទី២ ច្បាប់ស្តីពី ទិដ្ឋាការចូល និងការស្នាក់នៅ ផ្នែកទី៣ ស្តីពីច្បាប់ការងារ (ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងចំណាកស្រុក) និងផ្នែកចុងក្រោយស្តីពី ការចូលសញ្ជាតិ។

២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់អន្តរជាតិ

ប្រទេសវៀតណាម និងកម្ពុជា គឺជាសមាជិកអាស៊ាន នឹងជារដ្ឋហត្ថលេខីនៃសេចក្តីប្រកាសអាស៊ាន។ ប្រទេសកម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័នលើអនុសញ្ញារបស់អង្គការពលកម្មអន្តរជាតិដែលមានចំនួនសរុប៨ ខណៈដែលវៀតណាមបានផ្តល់សច្ចាប័នលើអនុសញ្ញាចំនួនប្រាំ។ ប្រទេសទាំងពីរបានផ្តល់សច្ចាប័នលើអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិ ស្តីពីការប្រឆាំងនឹងការរើសអើង ប៉ុន្តែកម្ពុជាបានផ្តល់សច្ចាប័នលើពិធីសារបន្ថែម និងអនុសញ្ញាស្តីពី កាការពារជនអន្តោប្រវេសន៍។

	វៀតណាម	កម្ពុជា
សហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន	សមាជិក	សមាជិក
សេចក្ដីប្រកាសអាស៊ាន ស្ដីពី ការការពារ និងលើកកម្ពស់សិទ្ធិរបស់ពលករអន្តោប្រវេសន៍ឆ្នាំ២០០៧	បានចុះហត្ថលេខា	បានចុះហត្ថលេខា
សេចក្ដីប្រកាសអាស៊ាន ស្ដីពី ការពង្រឹងការគាំពារសង្គមឆ្នាំ២០១៣	បានចុះហត្ថលេខា	បានចុះហត្ថលេខា
អនុសញ្ញារបស់អង្គការពលកម្មអន្តរជាតិ៖		
១. អនុសញ្ញា ស្ដីពី សេរីភាពនៃសមាគម និងការពារសិទ្ធិក្នុងការបង្កើតសមាគម ឆ្នាំ១៩៤៨ (លេខ ៨៧)	X	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន
២. អនុសញ្ញា ស្ដីពី សិទ្ធិក្នុងការបង្កើត និងចរចារជាសមូហភាពឆ្នាំ១៩៤៩ (លេខ ៩៨)	X	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន
៣. អនុសញ្ញា ស្ដីពី ការងារដោយបង្ខំឆ្នាំ១៩៣០ (លេខ ២៩)	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន
៤. អនុសញ្ញា ស្ដីពី ការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់ពលកម្មដោយបង្ខំឆ្នាំ១៩៥៧ (លេខ ១០៥)	X	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន
៥. អនុសញ្ញា ស្ដីពី អាយុអប្បបរមាឆ្នាំ១៩៧៣ (លេខ ១៣៨)	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន
៦. អនុសញ្ញា ស្ដីពី ទម្រង់ពលកម្មធ្ងន់ធរលើកុមារឆ្នាំ១៩៩៩ (លេខ ១៨២)	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន
៧. អនុសញ្ញា ស្ដីពី ការទទួលបានប្រាក់បៀវត្សស្មើគ្នា ឆ្នាំ១៩៥១ (លេខ ១០០)	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន
៨. អនុសញ្ញា ស្ដីពី ការរើសអើង (ការងារ និងមុខរបរ) ឆ្នាំ១៩៥៨ (លេខ ១១១)	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន
អនុសញ្ញាអន្តរជាតិរបស់អង្គការសហប្រជាតិ ស្ដីពី ការការពារសិទ្ធិរបស់ពលករអន្តោប្រវេសន៍ និងសមាជិកគ្រួសាររបស់ពួកគេ(១៩៩០)	X	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន
អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពី ការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងពូជសាសន៍ (ICERD) ១៩៦៦	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន
អនុសញ្ញា ស្ដីពី ការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រី (CEDAW) ឆ្នាំ១៩៧៩	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន
ពិធីសារបន្ថែមលើអនុសញ្ញា CEDAW ១៩៩៩	X	បានផ្ដល់សច្ចាប័ន

៣. ទិដ្ឋាការ និងច្បាប់ស្នាក់នៅ

ប្រទេសវៀតណាមមានប្រភេទទិដ្ឋាការច្រើនជាងកម្ពុជា ដោយសារតែប្រទេសវៀតណាមបានបែងចែកប្រភេទទិដ្ឋាការជាក្រុមដោយលម្អិត (ឧទាហរណ៍៖ ទិដ្ឋាការការទូតមានចំនួនបួនប្រភេទខុសៗគ្នា ទៅតាមឋានានុក្រមរបស់គណៈប្រតិភូការទូត)។ វៀតណាមទាមទារការអញ្ជើញជាផ្លូវការ សម្រាប់ប្រភេទទិដ្ឋាការភាគច្រើន។ ខណៈឯប្រទេសកម្ពុជា មិនតម្រូវឱ្យមានការអញ្ជើញនោះទេ ប៉ុន្តែជនបរទេសត្រូវផ្ដល់ឯកសារការងារ ដើម្បីទទួលបានទិដ្ឋាការធម្មតា។ ភាពខុសគ្នាមួយទៀតរវាងប្រទេសទាំងពីរ គឺប្រទេសវៀតណាម "ការអនុញ្ញាតឲ្យស្នាក់នៅ" អនុញ្ញាតឲ្យជនបរទេសស្នាក់នៅដោយគ្មានទិដ្ឋាការ។

	ប្រទេសវៀតណាម	ប្រទេសកម្ពុជា
ប្រភេទទិដ្ឋាការ	ប្រទេសវៀតណាមមានទិដ្ឋាការចំនួន ២០ប្រភេទផ្សេងៗពីគ្នា[1, មាត្រា៨] • NG1 សម្រាប់គណៈប្រតិភូដែលបានអញ្ជើញដោយអគ្គលេខាធិការនៃគណៈបក្សកុម្មុយនីស្ត ប្រធានាធិបតី ប្រធានរដ្ឋសភា ឬនាយករដ្ឋមន្ត្រី • NG2 សម្រាប់គណៈប្រតិភូដែលបានអញ្ជើញដោយមន្ត្រីរដ្ឋផ្សេងដែលមានឋានៈទាបជាងតាមឋានានុក្រម • NG3 សម្រាប់សមាជិកបេសកកម្មការទូត តំណាងឲ្យផ្នែកនានានៃអង្គការសហប្រជាជាតិ • NG4 សម្រាប់បុគ្គលិកនៃបេសកកម្មការទូត បុគ្គលិកអង្គការសហប្រជាជាតិ • LV1 សម្រាប់បុគ្គលដែលមកធ្វើការជាមួយគណៈបក្សកុម្មុយនីស្ត ឬផ្នែកនានារបស់គណៈបក្ស	ប្រទេសកម្ពុជា មានទិដ្ឋាការចំនួន៦ប្រភេទផ្សេងៗពីគ្នា [2, មាត្រា ៩-១៤] • ប្រភេទ "ការទូត" (A) សម្រាប់អ្នកដែលកាន់លិខិតឆ្លងដែនទូត (diplomatic passport) • ប្រភេទ "ផ្លូវការ" (B) សម្រាប់បុគ្គលិករបស់អង្គការដែលមានអនុស្សរណៈយោគយល់គ្នា ជាមួយក្រសួងការបរទេស និងសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ • ប្រភេទ "បោរីភាព""Courtesy" (C) ផ្ដល់ដោយក្រសួងពាក់ព័ន្ធ • ប្រភេទ "ឆ្លងកាត់" (D) សម្រាប់បុគ្គលិកកប៉ាល់ យន្តហោះ ឬរថភ្លើងដែលកំពុងធ្វើដំណើរឆ្លងកាត់ប្រទេសកម្ពុជា • ប្រភេទ "ធម្មតា" (E) សម្រាប់អ្នកធ្វើទស្សនកិច្ច "business" ដែលចែកជា ៦ប្រភេទ៖

	• LV2 សម្រាប់បុគ្គលដែលមកធ្វើការជាមួយអង្គការដែលជួយកិច្ចការសង្គម ឬសភាពាណិជ្ជកម្មវៀតណាម • ĐT សម្រាប់អ្នកវិនិយោគបរទេស និងមេធាវីបរទេស • DN សម្រាប់និយោជិក ឬកម្មកររបស់ក្រុមហ៊ុននៅប្រទេសវៀតណាម • NN1 សម្រាប់អ្នកគ្រប់គ្រង ឬអ្នកតំណាង នៃអង្គការមិនមែនរដ្ឋា-ភិបាល • NN2 សម្រាប់ប្រធានការិយាល័យតំណាងឲ្យស្ថាប័នបរទេស • NN3 សម្រាប់បុគ្គលមកធ្វើការជាមួយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល • DH សម្រាប់និស្សិត ឬអ្នកចុះកម្មសិក្សា • HN សម្រាប់បុគ្គលដែលមកចូលរួមសិក្ខាសាលា • PV1 សម្រាប់អ្នកសារព័ត៌មាន ដែលមានលំនៅអចិន្ត្រៃយ៍នៅប្រទេសវៀតណាម • PV2 សម្រាប់អ្នកសារព័ត៌មាន ដែលមកស្នាក់នៅប្រទេសវៀតណាមក្នុងរយៈពេលខ្លី • LĐ សម្រាប់បុគ្គលដែលមកធ្វើការ • DL សម្រាប់ភ្ញៀវទេសចរណ៍ • TT សម្រាប់គ្រួសាររបស់អ្នកដែលប្រើប្រាស់ទិដ្ឋាការប្រភេទ LV1, LV2, ĐT, NN1, NN2, PV1 ឬ ប្រភេទLĐ សម្រាប់គ្រួសាររបស់ប្រជាជនវៀតណាម • VR សម្រាប់បុគ្គលដែលមកសួរសុខទុក្ខសាច់ញាតិ	○ Eb សម្រាប់និយោជិក ឬកម្មកររបស់ក្រុមហ៊ុននៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ○ Eg ○ Ep សម្រាប់បុគ្គលដែលស្វែងរកឱកាសដែលទាក់ទងនឹងមុខរបររបស់ខ្លួន (business opportunities) ○ Er សម្រាប់និវត្តន៍ជន ○ Es សម្រាប់និស្សិត ○ Et សម្រាប់អ្នកជំនាញបច្ចេកទេស • ប្រភេទ "ACMECs" (KHM) សម្រាប់ភ្ញៀវទេសចរណ៍ដែលទស្សនកិច្ចក្នុងតំបន់សហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ច ឈ្មោះថា "Ayetawady-Chao Phraya-Mekong" • ប្រភេទ "ពិសេស" (K) សម្រាប់អ្នកដែលមានកំណើតជាខ្មែរ • ប្រភេទ "ទេសចរណ៍" (T)

	• SQ សម្រាប់ស្ទង់មើលទីផ្សារ ឬព្យាបាលជំងឺ	
តម្រូវការ	ប្រទេសវៀតណាម តម្រូវអោយមានការទទួលខុសត្រូវ ឬការអញ្ជើញពីស្ថាប័ន អង្គការ ឬក្រុមហ៊ុនវៀតណាមណាមួយ លើកលែងការទស្សនកិច្ចទេសចរណ៍រយៈពេលខ្លី ការពិនិត្យសុខភាព ឬការសួរសុខទុក្ខក្រុមគ្រួសារ [1, មាត្រា១០-១៤]	បើទោះជាអ្នកដែលមានប្រភេទទិដ្ឋាការប្រភេទ "ធម្មតា" (E) ដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ ក៏ត្រូវមានឯកសារពាក់ព័ន្ធដែលបញ្ជាក់ពីស្ថានភាពខ្លួន [2]
ការអនុញ្ញាតិឲ្យស្នាក់នៅ	អ្នកកាន់លិខិតអនុញ្ញាតឲ្យស្នាក់នៅអាចចូល ឬចាកចេញពីប្រទេសវៀតណាម ដោយគ្មានទិដ្ឋាការ។ ប្រទេសវៀតណាមមានប្រភេទ "លិខិតអនុញ្ញាតឲ្យស្នាក់នៅបណ្តោះអាសន្ន" ខុសៗគ្នា សម្រាប់វិនិយោគិន និស្សិត និងមេធាវី (មានសុពលភាព៥ឆ្នាំ) សម្រាប់តំណាងអង្គការបរទេស (មានសុពលភាព៣ឆ្នាំ) ឬសម្រាប់និយោជិតបរទេស (មានសុពលភាព២ឆ្នាំ) ក៏មានលិខិតអនុញ្ញាតឲ្យស្នាក់នៅ **"ជាអចិន្ត្រៃយ៍"** (មានសុពលភាពរយៈពេល១០ឆ្នាំ) សម្រាប់អ្នកជំនាញការ ជនបរទេសដែលមានគ្រួសារវៀតណាម ជនដែលគ្មានសញ្ជាតិដែលបានរស់នៅក្នុងប្រទេសវៀតណាមមុនឆ្នាំ ២០០០ និងអ្នកដែលបានរួមចំណែកដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសវៀតណាម [1, មាត្រា៣៩]	ប្រទេសកម្ពុជាមិនមានលិខិតអនុញ្ញាតឲ្យស្នាក់នៅទេ។ ជនបរទេស ដែលស្នាក់នៅរយៈពេលវែង ត្រូវតែពន្យារទិដ្ឋាការ ឲ្យសមស្របចំពោះរយៈពេលដែលពួកគេស្នាក់នៅ។

៤. ច្បាប់ស្តីពីការងារ

ច្បាប់ស្តីពីការងារ នៅក្នុងប្រទេសទាំងពីរមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នា ចំពោះតម្រូវការពលករបរទេស និងក្រុមហ៊ុនដែលជួលពលករ។ ភាពខុសគ្នាសំខាន់មួយគឺប្រទេសកម្ពុជា មានកំណត់ចំនួនអតិបរមានៃជនបរទេសដែលក្រុមហ៊ុនអាចជួល (លើសពី១០%ត្រូវសុំការអនុញ្ញាតិ)។ ច្បាប់នៃប្រទេសទាំងពីរ ផ្តោតសំខាន់លើវិធានការដាក់ទណ្ឌកម្ម ទៅលើនិយោជក ក្នុងករណីដែលនិយោជកមិនអនុវត្តតាមច្បាប់។

	ប្រទេសវៀតណាម	ប្រទេសកម្ពុជា
តម្រូវការសម្រាប់ពលករបរទេស	• ប័ណ្ណការងារ • សុខភាពមាំមួន • លក្ខណៈសម្បត្តិគ្រាប់គ្រាន់ និងមានជំនាញការងារ • "នីតិភាពស្របតាមច្បាប់រដ្ឋប្បវេណី[1]" • មិនធ្លាប់ប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ[3, មាត្រា១៦៩]	• និយោជកត្រូវមានលិខិតអនុញ្ញាតការងារជាមុន • សាកសមនឹងការងារ និងមិនមានជំងឺឆ្លង • លិខិតឆ្លងដែនមានសុពលភាព ឆ្លងដែនស្របច្បាប់ និងមានប័ណ្ណស្នាក់នៅត្រឹមត្រូវ [4, មាត្រា២៦១]
តម្រូវការរបស់ក្រុមហ៊ុនដែលជួលកម្មករបរទេស	• សហគ្រាស អាចជួលជនបរទេសឲ្យធ្វើការងារ "ដែលកម្មករវៀតណាមមិនអាចបំពេញតាមតម្រូវការនៃផលិតកម្ម និងពាណិជ្ជកម្ម"[3, មាត្រា១៧០] • មិនមានកំណត់ចំនួន លើជនបរទេសដែលសហគ្រាសនឹងជួលមកធ្វើការងារ • ក្រុមហ៊ុនត្រូវមានការយល់ព្រមជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដើម្បីជួលកម្មករបរទេស [3, មាត្រា១៧០] ៣០ថ្ងៃមុនពេលជួល[5, មាត្រា៤]	• សហគ្រាសត្រូវ "ផ្តល់អាទិភាពមុនគេដល់ប្រជាជនកម្ពុជា"[4, មាត្រា២៦៣] • មានការកំណត់ភាគរយអតិបរមានៃជនបរទេស ដែលអនុញ្ញាតឲ្យប្រើក្នុងសហគ្រាសនីមួយៗចំនួន១០%[6]នៃបុគ្គលិកសរុប [4, មាត្រា២៦៤] ។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ ករណីលើកលែងអាចត្រូវបានធ្វើឡើង ដោយមានការអនុញ្ញាតពីក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ។
ករណីលើកលែង	មានការលើកលែងចំពោះលិខិតអនុញ្ញាត្តិការងារ សម្រាប់ "សមាជិករួមទុន" ក្រុមប្រឹក្សាភិបាលនៃក្រុមហ៊ុនភាគហ៊ុន និងប្រធានការិយាល័យតំណាងអង្គការអន្តរជាតិនានា	បុគ្គលដែលគ្រប់គ្រងដោយលក្ខន្តិកៈទូទៅ សម្រាប់មន្ត្រីរាជការស៊ីវិល ឬលក្ខន្តិកៈការទូត ត្រូវបានលើកលែងពីការទទួលបានលិខិតអនុញ្ញាតការងារ[4, មាត្រា១]។
វិធានការដាក់ទោសទណ្ឌ	ការធ្វើការដោយគ្មានលិខិតអនុញ្ញាតការងារ នាំទៅដល់ការ	និយោជក ត្រូវជានាថានិយោជិតមានលិខិតអនុញ្ញាតការងារ[7]

[1] ទស្សនៈដែលដូចជាខ្ចីពីច្បាប់ចិន។ ជាទូទៅ បុគ្គលដែលមានអាយុលើសពី ១៨ឆ្នាំ ប៉ុន្តែបុគ្គលអាយុលើសពី ១៦ឆ្នាំក៏អាចត្រូវបានចាត់ទុកថាមានសមត្ថភាពពេញលេញ ក្នុងករណីដែលពួកគេជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ [ក្របរដ្ឋប្បវេណី ៣៣/២០០៥ / QH១១ មាត្រា១៩-២០]

	និរទេសក្នុងរយៈពេល១៥ថ្ងៃ នៃថ្ងៃធ្វើការ។ និយោជកអាចត្រូវការផ្អាកប្រតិបត្តិការ រហូតដល់៣ខែ និងពិន័យជាប្រាក់រហូតដល់ ៧៥លានដុង (៣.៣០០ដុល្លារ)[3, មាត្រា ១៧១]	ការផ្តន្ទាទោសអាចត្រូវបានពិន័យចំនួន៩០ដង នៃប្រាក់ឈ្នួលប្រចាំថ្ងៃ និងជាប់ពន្ធនាគាររហូតដល់ ៦ឆ្នាំ[4, មាត្រា៣៦៩]។

៥. ការទទួលបានសញ្ជាតិ

ប្រទេសវៀតណាម មានភាពរឹតត្បឹតខ្លាំងជាងប្រទេសកម្ពុជា ទៅលើការទទួលបានសញ្ជាតិតាមរយៈ *កំណើតតាមរយៈឈាមជ័រ* **jus sanguinis** (ការទទួលបានសញ្ជាតិតាមរយៈឪពុកម្តាយ) និង *ទីកន្លែងកំណើត* **jus solis** (ការទទួលបានសញ្ជាតិតាមរយៈទីកន្លែងកំណើត)។ លក្ខខណ្ឌដែលទទួលបានសញ្ជាតិនៅក្នុងប្រទេសទាំងពីរមានភាពស្រដៀងគ្នា។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រទេសវៀតណាម មិនតម្រូវឱ្យបង់ថ្លៃសេវា សម្រាប់បុគ្គលដែលមានគុណសម្បត្តិ និង/ឬជនក្រីក្រ ដោយឡែកប្រទេសកម្ពុជា បានលើកលែងលក្ខខណ្ឌមួយចំនួនសម្រាប់ អ្នកដែលបានវិនិយោគ ឬបរិច្ចាគថវិកាក្នុងទំហំទឹកប្រាក់ច្រើន។

ប្រទេសវៀតណាម មានបទប្បញ្ញត្តិពិសេសមួយចំនួន សម្រាប់ក្រុមទទួលរងគ្រោះ ខណៈច្បាប់កម្ពុជាមិនមានបទប្បញ្ញត្តិពិសេសដូចនេះទេ។ បទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះពិតជាមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ប្រទេសវៀតណាម ដោយសារវៀតណាម មិនមែនជារដ្ឋភាគី នៃអនុសញ្ញារបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ស្តីពីភាពគ្មានសញ្ជាតិ (ភាពគ្មានសញ្ជាតិត្រូវបានការពារដោយច្បាប់ជាតិ) និងច្បាប់សញ្ជាតិឆ្នាំ២០០៨ បានបង្កើនមធ្យោបាយជាច្រើនដែលធ្វើឲ្យពលរដ្ឋវៀតណាមងាយនឹងបាត់បង់សិទ្ធិជាពលរដ្ឋ (ពលរដ្ឋវៀតណាម ដែលរស់នៅក្រៅប្រទេស ដែលមិនបានចុះបញ្ជី ជាមួយបេសសកម្មទូតក្នុងរយៈពេលប្រាំឆ្នាំ)[8]។ កម្ពុជាក៏មិនមែនជារដ្ឋភាគី នៃអនុសញ្ញាស្តីពីភាពគ្មានសញ្ជាតិ នឹងផ្ទុយពីវៀតណាម កម្ពុជាមិនមានការពារតាមផ្លូវច្បាប់ណាមួយក្នុងនៅក្នុងក្របខណ្ឌច្បាប់ជាតិរបស់ខ្លួនចំពោះជនដែលគ្មានសញ្ជាតិ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅប្រទេសកម្ពុជា ពលរដ្ឋកម្ពុជា មិនងាយនឹងបាត់បង់សញ្ជាតិខ្មែរទេ(តាមច្បាប់) លុះត្រាតែពួកគេបោះបង់សញ្ជាតិដោយស្ម័គ្រចិត្ត[9, មាត្រា១៨]។

	ប្រទេសវៀតណាម	ប្រទេសកម្ពុជា
កំណើត: *ឈាមជ័រ* (*Jus sanguinis*)	កំណត់ចំពោះកូនដែលមានកំណើត៖ • ពីឪពុកម្តាយជាជនជាតិវៀតណាម [10, មាត្រា១៥] • ឪពុក ឬម្តាយណាម្នាក់ជាជនជាតិវៀតណាម ប្រសិនបើ ឪពុក ឬម្តាយណាម្នាក់ដែលគ្មានសញ្ជាតិ(stateless) [10, មាត្រា១៦]	មាននីតិភាពសម្រាប់កូនដែលកើត មានឪពុក ឬម្តាយម្នាក់ជាជនជាតិខ្មែរ ដែលបានរៀបការស្របច្បាប់ ឬ កូននោះទទួលស្គាល់ដោយឪពុកម្តាយ ឬត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយសាលក្រមរបស់តុលាការ ដែលបញ្ជាក់ថាកូននោះបានកើតពីឪពុកម្តាយជាជនជាតិខ្មែរ [9,

	• ឪពុកឬម្ដាយ អាចជ្រើសរើសយកសញ្ញាតិវៀតណាម (សម្រាប់កូន) នៅពេលចុះបញ្ជីកំណើត	មាត្រា៤]
កំណើត: *ទីកន្លែង* *(Jus solis)*	កំណត់ចំពោះកូនដែលកើតនៅក្នុងប្រទេសវៀតណាម ដោយមិនស្គាល់អត្តសញ្ញាណឪពុកម្ដាយ[10, មាត្រា១៨] ឬឪពុកម្ដាយដែលគ្មានសញ្ញាតិ(stateless) កំពុងរស់នៅក្នុងប្រទេសវៀតណាម [10, មាត្រា១៧]	កំណត់ចំពោះកូនដែលមានឪពុកម្ដាយបរទេស និងរស់នៅដោយស្របច្បាប់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឬចំពោះកូនដែលគ្មានឪពុកម្ដាយ (កូនដែលត្រូវគេបោះបង់ចោល)[9, មាត្រា៤]
លក្ខខណ្ឌសម្រាប់ការទទួលបានសញ្ញាតិ	• នីតិភាពស្របតាមច្បាប់រដ្ឋប្បវេណី[2] • បានរស់នៅក្នុងប្រទេសវៀតណាមអស់រយៈពេលប្រាំឆ្នាំ • អាចនិយាយភាសាវៀតណាមបានយ៉ាងស្ទាត់ជំនាញ ដើម្បីរស់នៅក្នុងសង្គម • មានសមត្ថភាពក្នុងការប្រកបរបបចិញ្ចឹមជីវិត • គោរពតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញវៀតណាម •មានឈ្មោះវៀតណាម(អាចត្រូវបានជ្រើសរើសដោយអ្នកដាក់ពាក្យ) [10, មាត្រា១៩] ល័ក្ខខ័ណ្ឌទាំងនេះអាចត្រូវបានលើកលែង សម្រាប់អ្នកដែលបានរៀបការ ជាមួយជនវៀតណាម ឬបានរួមចំណែកក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសវៀតណាម។ ការបង់ថ្លៃដាក់ពាក្យ ក៏អាចត្រូវបានលើកលែងសម្រាប់ជនដែលក្រីក្រ ឬបុគ្គលគ្មានសញ្ញាតិ(stateless)[11, មាត្រា៤]	• វិញ្ញាបនប័ត្រនៃការប្រព្រឹត្តសីលធម៌ល្អ • បានរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជារយៈពេល៧ឆ្នាំ ហើយបច្ចុប្បន្នរស់នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។ • ចេះនិយាយភាសាខ្មែរ ចេះសរសេរអក្សរខ្មែរ និងស្គាល់ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ ដើម្បីរស់នៅសមស្របទៅនឹងសង្គមខ្មែរ • មានសម្បទាខាងផ្លូវចិត្ត និងកាយសម្បទាល្អ • មិនដែលត្រូវបានផ្តន្ទាទោសពីបទឧក្រិដ្ឋ ចំពោះជនបរទេសដែលរៀបការជាមួយប្រពន្ធឬប្តីជាជនជាតិខ្មែរ ឬអ្នកដែលមាន"គុណសម្បត្តិពិសេស" ឬបានកើតនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ត្រូវរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជារយៈពេល៣ឆ្នាំតែប៉ុណ្ណោះជំនួសឱ្យរយៈពេល៧ឆ្នាំ។ ចំពោះអ្នកដែលបានវិនិយោគលើទឹកប្រាក់ជាង១.២៥ពាន់លានរៀល ត្រូវបានលើកលែងចំពោះលក្ខខណ្ឌ

[2] ទស្សនៈដែលដូចជាខ្ចីពីច្បាប់ចិន។ ជាទូទៅ បុគ្គលមានអាយុលើសពី ១៨ឆ្នាំ ប៉ុន្តែបុគ្គលអាយុលើសពី ១៦ ឆ្នាំក៏អាចត្រូវបានចាត់ទុកថាមានសមត្ថភាពពេញលេញ ក្នុងករណីដែលពួកគេជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ [ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ៣៣/២០០៥ / QH១១ មាត្រា១៩-២០]

		រស់នៅរយៈពេល៧ឆ្នាំ។ អ្នកដែលបានបរិច្ចាគប្រាក់ចំនួនជាង ១ពាន់លានរៀល ត្រូវបានលើកលែងពីគ្រប់លក្ខខណ្ឌទាំងអស់ (ឧទាហរណ៍៖ មិនតម្រូវឲ្យចេះនិយាយខ្មែរ) លើកលែងតែលក្ខខណ្ឌឲ្យរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា[9]។
ការស្តារសញ្ជាតិ	**ការបាត់បង់សញ្ជាតិវៀតណាម អាចត្រូវបានស្តារឡើងវិញក្នុងករណី៖** បុគ្គលនោះបានបោះបង់សញ្ជាតិវៀតណាម ដើម្បីទទួលបានសញ្ជាតិបរទេស ប៉ុន្តែបរាជ័យ ឬក្នុងករណីបុគ្គលនោះ ធ្វើសកម្មភាពវិនិយោគនៅវៀតណាម[10]	ពលរដ្ឋកម្ពុជា មិនអាចបាត់បង់សញ្ជាតិខ្មែរតាមរយៈអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះទេ។ មិនមានបទប្បញ្ញត្តិពិសេស សម្រាប់ការស្តារសញ្ជាតិឡើងវិញនៅក្នុងច្បាប់ ស្តីពីសញ្ជាតិ។
បទប្បញ្ញត្តិពិសេសសម្រាប់ក្រុមងាយរងគ្រោះ	មានច្បាប់ពិសេសមួយចំនួន សម្រាប់ក្រុមពិសេស[12]៖ • ប្រជាជនដែលមានដើមកំណើតវៀតណាមរស់នៅក្រៅប្រទេស អាចត្រូវបានផ្តល់សញ្ជាតិពីរ ប្រសិនបើពួកគេចង់ទទួលបានសញ្ជាតិវៀតណាម • ជនភៀសខ្លួនដែលរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលទទួលរងនូវការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញក្រោមរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ អាចទទួលបានសញ្ជាតិវៀតណាម ក្រោមនីតិវិធីសម្របសម្រួលដែលមិនតម្រូវឱ្យបង់ថ្លៃលើពាក្យសុំ បទបញ្ជារជាលាយលក្ខណ៍អក្សរវៀតណាម ឬភស្តុតាងនៃការបដិសេធសញ្ជាតិផ្សេងទៀត។ • ស្ត្រីវៀតណាមដែលបានរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយជនបរទេស ប៉ុន្តែអាពាហ៍ពិពាហ៍បរាជ័យ ងាយនឹងរងគ្រោះក្លាយជាជនគ្មានសញ្ជាតិ (stateless)។ បញ្ហាជាភាគច្រើនកើតឡើងចំពោះ ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយជនជាតិកូរ៉េ និងតៃវ៉ាន់ ដោយសារច្បាប់	ច្បាប់ស្តីពីសញ្ជាតិកម្ពុជា មិនបានផ្តល់លក្ខខណ្ឌពិសេសសម្រាប់ក្រុមណាមួយឡើយ។

	នៃប្រទេសទាំងពីរនោះទាមទារឱ្យបោះបង់សញ្ញាតិដើមចោលជាមុនសិន ទើបអនុ- ញ្ញាតឱ្យពលរដ្ឋផ្សេងទទួលបានសញ្ញាតិកូរ៉េ ឬតៃវ៉ាន់។ វិសោធនកម្មច្បាប់ត្រូវបានធ្វើឡើងឲ្យស្របតាមបទដ្ឋាននៃអនុសញ្ញា CEDAW ដើម្បីផ្តល់ឱ្យស្ត្រីរងគ្រោះទទួលបាននូវសញ្ញាតិវៀតណាមក្នុងករណីខាងលើ។	

ឯកសារយោង

1. SOCIALIST REPUBLIC OF VIETNAM (2014). Law Entry, Exit, Transit, and Residence of Foreigners in Vietnam. . 47/2014/*QH*13.
2. ROYAL GOVERNMENT OF CAMBODIA (2016). Sub-Decree on Procedures to Allow Non-Immigrant Foreigners to Enter, Leave, and Reside in the Kingdom of Cambodia. 123 ឯក្រ/ប.ក.
3. SOCIALIST REPUBLIC OF VIETNAM (2012). Labour Code. *Ministry of Labour Invalids and Social Affairs (MoLISA),*.
4. ROYAL GOVERNMENT OF CAMBODIA (1997). Labour Law.
5. SOCIALLIST REPUBLIC OF VIETNAM (2016). Circular: Guidance on Implementation of a Number of Articles of Decree No. 11/2016/ND-CP Dated February 03, 2016 Detailing a Number of Articles of the Labor Code in Respect of Foreign Workers in Vietnam. *Ministry of Labour, War Invalids and Social Affairs, No:* 40/2016/*TT-BLDTBXH.*
6. MINISTRY OF LABOR AND VOCATIONAL TRAINING (2014). Prakas 196 on Employment of Foreign Labour. *Paraks Nº:* 196 ក.ប/ប្រក.
7. MINISTRY OF LABOR AND VOCATIONAL TRAINING (2014). Prakas 195 on Foreigner Work Permit and Foreigner Employment Card. *Prakas No.* 195 ក.ប/ប្រក.
8. NGUYEN, L. (2017). Report on Citizenship Law: Vietnam. *[Global Governance Programme]; GLOBALCIT; Country Reports;* 2017/13.
9. ROYAL GOVERNMENT OF CAMBODIA (1996). Law on Nationality. *available at:* *http://www.refworld.org/docid/*3ae6b5210.*html* *[accessed* 31 *October* 2017].
10. SOCIALIST REPUBLIC OF VIETNAM (2008). Law on Nationality 24/2008/*QH*12.
11. SOCIALIST REPUBLIC OF VIETNAM (2009). Decree No. 78/2009/ND-CP of September 22, 2009, detailing and guiding a number of articles of the Law on Vietnamese Nationality. *No.* 78/2009/*ND-CP, available at:* *http://www.refworld.org/docid/*4b470b2d2.*html* *[accessed* 31 *October* 2017].
12. SOCIALIST REPUBLIC OF VIETNAM (2008). Law on Nationality 24/2008/QH12.